

La sabiduría de Quirón, según Plutarco

Marta González González. Universidad de Málaga

(1) Píndaro, *Nem.* 3. 43–48:

{έν} μάχα λεόντεσσιν ἀγροτέροις ἔπρασσαν φόνον, / κάπρους τ' ἔναιρε· σώματα δὲ παρὰ Κρονίδαυ / Κένταυρον ἀσθμαίνοντα κόμιζεν

(2) Ps.-Apollodoro 3.13.6:

Πηλεὺς δὲ ἐπιτηρήσας καὶ σπαίροντα τὸν παῖδα ἰδὼν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐβόησε· καὶ Θέτις κωλυθεῖσα τὴν προαίρεσιν τελειῶσαι, νήπιον τὸν παῖδα ἀπολιποῦσα πρὸς Νηρηίδας ὄχετο. κομίζει δὲ τὸν παῖδα πρὸς Χείρωνα Πηλεύς, ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸν ἔτρεφε σπλάγγνοις λεόντων καὶ συῶν ἀγρίων καὶ ἄρκτων μυελοῖς, καὶ ὠνόμασεν Ἀχιλλέα (πρότερον δὲ ἦν ὄνομα αὐτῷ Λιγύρων) ὅτι τὰ χεῖλη μαστοῖς οὐ προσήνεγκε.

(3) Mythographus Homericus, Scholia D a *Iliada* 16.37:

θεασάμενος δὲ Πηλεὺς ἀφήρπασε τὸν παῖδα καὶ ἐνεγκὼν εἰς τὸ Πήλιον ὄρος τρέφειν παρέδωκε Χείρωνι. ὁ δὲ λεόντων καὶ ἄρκτων μυελοῖς τρέφων ἐκάλεσεν Ἀχιλλέα. διδάξας δὲ τὴν ἰατρικὴν καὶ λυρικὴν καὶ μουσικὴν ἀπέδωκε τῷ πατρί.

(4) Ov. *Fast.* 5.385 ss., *ille manus olim missuras Hectora leto / creditur in lyricis detinuisse modis*

(5) *De E apud Delphos* 387D 2: ὁ δ' Ἡρακλῆς οὐπω τὸν Προμηθεά λευκῶς οὐδὲ τοῖς περὶ τὸν Χείρωνα καὶ Ἄτλαντα σοφισταῖς διειλεγμένος ἀλλὰ νέος ὢν καὶ κομιδῇ Βοιώτιος...

(6) *Quaestiones convivales* 677 F-678B:

ἔπειτα Χείρωνος ὢν μαθητῆς καὶ τῆς περὶ τὸ σῶμα διαίτης οὐκ ἄπειρος ἐλογίζετο δήπουθεν, ὅτι τοῖς ἀργοῦσι καὶ σχολάζουσι παρὰ τὸ εἰωθὸς σώμασιν ἀνειμένη καὶ μαλακωτέρα κρᾶσις ἀρμόζει· καὶ γὰρ τοῖς ἵπποις ἐμβάλλει (B 776) μετὰ τῶν ἄλλων χορτασμάτων τὸ σέλινον οὐκ ἀλόγως, ἀλλ' ὅτι βλάπτονται μὲν οἱ σχολάζοντες ἀσυνήθως ἵπποι τοὺς πόδας, ἔστι δὲ τούτου μάλιστ' ἴαμα τὸ σέλινον· ἄλλοις γοῦν οὐκ ἂν εὔροις παραβαλλόμενον ἵπποις ἐν Ἰλιάδι σέλινον ἢ τινα τοιοῦτον χιλόν· ἀλλ' ἰατρὸς ὢν ὁ Ἀχιλλεὺς τῶν θ' ἵππων πρὸς τὸν καιρὸν οἰκείως ἐπεμελεῖτο καὶ τῷ σώματι τὴν ἐλαφροτάτην διαίταν, ὡς ὑγιεινοτάτην ἐν τῷ σχολάζειν, παρεσκεύαζεν· ἄνδρας δ' ἐν μάχῃ καὶ ἀγῶνι δι' ἡμέρας γεγενημένους οὐχ ὁμοίως ἀξιῶν διαιτᾶν τοῖς ἀργοῦσιν ἐπιτεῖναι τὴν κρᾶσιν ἐκέλευσε (...) διὰ ταῦτα δὴ πάντα λόγον εἶχεν αὐτὸν ἐννοῆσαι, τῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων, μὴ ποθ' ἢ συνήθης κρᾶσις αὐτῷ τοῦ οἴνου πρὸς ἐκείνους ἀνειμένη καὶ ἀνάρμοστος ἐστίν.

(7) *Quaestiones convivales* 660 E:

τὸν δ' ἡμέτερον ἀντιστρόφως τῷ Ἀχιλλεῖ τρέφων ὁ Χείρων οὗτος εὐθύς ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀναμάκτοις <καὶ ἀψύ>χοις τροφαῖς οὐκ ἔκκραναποδειξιν ἔχει ἐναέρι καὶ δρόσῳ λέγουσι ἔκκαθαπερ οἱ τέττιγες σιτούμενον.

(8) *De Musica* 1145D-F:

Χρήσιν δὲ μουσικῆς προσήκουσαν ἀνδρὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος ἐδίδαξε. δηλῶν γὰρ ὅτι ἡ μουσικὴ πολλαχοῦ χρησίμη, τὸν Ἀχιλλεῖα πεποίηκε τὴν ὀργὴν πέττοντα τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ μουσικῆς, ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος (I 186 – 189).

‘τὸν δ’ εὖρον (φησί) φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείη,
καλῆ δαιδαλέη· περὶ δ’ ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν·
τὴν ἄρετ’ ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἡετίωνος ὀλέσσας·
τῆ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ’ ἄρα κλέα ἀνδρῶν.’

μάθε, φησὶν Ὅμηρος, πῶς δεῖ μουσικῆ χρηθῆσθαι· κλέα γὰρ ἀνδρῶν ἄδειν καὶ πράξεις ἡμιθέων ἔπρεπεν Ἀχιλλεῖ τῷ Πηλέως τοῦ δικαιοτάτου. ἔτι δὲ καὶ τὸν καιρὸν τῆς χρήσεως τὸν ἀρμόττοντα διδάσκων Ὅμηρος ἀργοῦντι γυμνάσιον ἐξεῦρεν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ. πολεμικὸς γὰρ ὢν καὶ πρακτικὸς ὁ Ἀχιλλεύς, διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα μῆνιν οὐ μετεῖχε τῶν κατὰ τὸν πόλεμον κινδύνων. ᾤθη οὖν Ὅμηρος πρέπον εἶναι τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις τῶν μελῶν παραθήγειν τὸν ἦρωα, ἵν’ ἐπὶ τὴν μετὰ μικρὸν αὐτῷ γενησομένην ἔξοδον παρεσκευασμένος ἦ· τοῦτο δ’ ἐποίει δηλονότι μνημονεύων τῶν πάλαι πράξεων. τοιαύτη ἦν ἡ ἀρχαία μουσικὴ καὶ εἰς τοῦτο χρησίμη. Ἡρακλέα τε γὰρ ἀκούομεν κεκρημένον μουσικῆ καὶ Ἀχιλλεῖα καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν παιδευτῆς ὁ σοφώτατος Χείρων παραδέδοται, μουσικῆς τε ἅμα ὧν καὶ δικαιοσύνης καὶ ἰατρικῆς διδάσκαλος.

(9) *Alex.* 15.9: ἐν δὲ τῷ περιεῖναι καὶ θεᾶσθαι τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐρομένου τινὸς αὐτόν, εἰ βούλεται τὴν Ἀλεξάνδρου λύραν ἰδεῖν, ἐλάχιστα φροντίζειν ἐκείνης ἔφη, τὴν δ’ Ἀχιλλέως ζητεῖν, ἧ τὰ κλέα καὶ τὰς πράξεις ὕμνει τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνος

(10) *Quomodo adolescens poetas audire debeat* 31A 5: τὸ γὰρ ἐπισφαλῶς πρὸς ὀργὴν ἔχοντα καὶ φύσει τραχὺν ὄντα καὶ θυμοειδῆ μὴ λανθάνειν ἑαυτὸν ἀλλ’ ἐξευλαβεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς αἰτίας καὶ προκαταλαμβάνειν τῷ λογισμῷ πόρρωθεν ὅπως οὐδ’ ἄκων τῷ πάθει περιπεσεῖται, θαυμαστῆς ἐστὶ προνοίας

(11) *De Alexandri Magni fortuna aut uirtute* 343B: μεγαλοψυχότερος δ’ Ἀχιλλέως· ὁ μὲν γὰρ χρημάτων ὀλίγων τὸν Ἔκτορος νεκρὸν ἀπελύτρωσεν, ὁ δὲ πολλοῖς χρήμασι Δαρεῖον ἔθαψε· καὶ ὁ μὲν παρὰ τῶν φίλων δῶρα καὶ μισθὸν ἀντὶ τῆς ὀργῆς διαλλαγεῖς ἔλαβεν, ὁ δὲ τοὺς πολεμίους κρατῶν ἐπλούτιζεν